

**ВПЛИВ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ
НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ ГЛОБАЛЬНОЇ
ЕКОНОМІКИ**

*О. Б. Нікітіна, к. е. н., доцент, ДВНЗ «Національний гірничий університет»,
olga_ni@mail.ru*

У статті досліджено місце та значення податкового регулювання у здійсненні ефективної зовнішньоторговельної політики держави. Виявлено вплив податкового регулювання експортно-імпортних операцій на формування платіжного балансу країни. Запропоновано напрями удосконалення механізму оподаткування експортно-імпортних операцій. Зазначено, що першочергові зусилля слід докласти до розбудови інституту податкової політики як фундаменту для модернізації формату окремих податків і режимів оподаткування.

Ключові слова: податкове регулювання, податкова політика, податкова система, податкова трансформація, податки, податковий механізм, оподаткування, підприємницька діяльність, податковий кодекс, інструменти податкового регулювання.

Постановка проблеми. Сучасний стан розвитку інтеграції національних господарських систем вимагає постійного пошуку механізмів регулювання зовнішньоекономічної стратегії країни для збереження її конкурентоспроможності на зовнішньому ринку. Важливим засобом такого регулювання є податкова політика, спрямована на збільшення та покращення зовнішньоторговельного обороту країни, залучення іноземного капіталу, забезпечення виконання фіскальних функцій без значних потрясінь для національної господарської системи.

Податкова система України проходить серйозну перевірку часом у тій економічній ситуації, яка склалася сьогодні як у державі, так і за її межами. Головним її недоліком є нерівномірність розподілу податкового навантаження між суб'єктами оподаткування, необґрунтовані ставки податку, постійні зміни в податковому законодавстві, а в кінцевому підсумку, відсутність науково обґрунтованої концепції доходів держави.

Вимагає наукового обґрунтування питання співвідношення прямих і непрямих податків, упорядкування і приведення у відповідність з пріоритетами соціально-економічного розвитку України системи пільг з оподаткування, забезпечення справедливості оподаткування і рівномірності податкового навантаження.

Актуальність питання посилюється ще й тим, що економіка будь-якої держави знаходиться в постійному взаємозв'язку з еко-

номіками інших країн, де особливе місце відводиться податковому регулюванню та системі оподаткування, оскільки вони суттєво впливають на розвиток зовнішньоекономічної діяльності та участі держави в міжнародному поділі праці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам зовнішньоекономічних зв'язків України та вивченням ролі платіжного балансу в системі світогосподарських відносин України та регулювання його рівноваги присвячені численні праці українських вчених. Вони зачіпають юридичні, економічні та соціальні аспекти митного регулювання. Наприклад, у роботі присвяченої розвитку Митного права в Україні, В. Гіжевський, І. Світлак, І. Скірський [1], висвітлюють організаційно-правові основи діяльності суб'єктів митних відносин – митних посередників, досліджують теоретичні та практичні питання провадження підприємницької діяльності митних брокерів та митних перевізників в Україні, характеризують сутність, види, юридичну природу підприємницької посередницької діяльності у митній сфері, її роль та місце при здійсненні митних процедур.

У дослідженні Козака Ю., Лук'яненко Д. Макогона Ю. [2] розглядається досвід державної підтримки експорту в різних країнах світу. Аналізується українське законодавство з питань підтримки та стимулювання експортної діяльності та визначаються напрями його удосконалення. Пропону-

ються рекомендації щодо розробки комплексної державної підтримки експортної діяльності вітчизняних товаровиробників.

Разом із тим, багато аспектів цієї наукової проблеми залишаються дискусійними, недостатньо розкритими та обґрунтованими. Потребують подальшого дослідження проблеми адаптації національної економіки до вимог глобальних інститутів регулювання світової торгівлі, виявлення нових тенденцій розвитку постіндустріальної економіки, які повинні враховуватись при формуванні ефективної зовнішньоторговельної політики.

Формулювання мети статті. Метою дослідження є виявлення впливу податкового регулювання експортно-імпортних операцій на формування платіжного балансу країни та зміцнення її конкурентоспроможності в системі глобальної економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стихийний механізм вирівнювання платіжного балансу через автоматичний процес цінового регулювання діє вкрай слабо, тому відновлення рівноваги міжнародних розрахунків вимагає цілеспрямованих державних заходів. Врівноважування балансу міжнародних розрахунків входить до числа головних цілей економічної політики держави поряд із забезпеченням темпів економічного зростання, боротьбою з інфляцією і безробіттям.

У практиці зовнішньоторговельного регулювання, як правило, застосовується така схема митного тарифу:

- автономні (максимальні) ставки, що вживаються лише до товарів з тих країн, яким з певних причин не надається режим найбільшого сприяння;

- преференційні ставки, що застосовуються до товарів з країн, які розвиваються відповідно до Загальної системи преференцій;

- ставки режиму найбільшого сприяння (конвенційні), як правило, узгоджені в рамках ГАТТ і застосовуються до товарів більшості країн [3].

Ставки митного тарифу встановлює уряд країни і вони можуть змінюватися залежно від економічної ситуації в країні, а також відповідно до набутих міжнародних зобов'язань держав. Сучасна система заходів захисту внутрішнього ринку ЄС є прикла-

дом поміркованого протекціонізму (в структурі бюджетних доходів країн ЄС мито складає менше 1%), що дає змогу захищати ті сектори економіки, які цього потребують. В єдиному митному тарифі ЄС використовують переважно адвалерні мита, які нараховуються у відсотках до митної вартості товарів (95,2% від загальної кількості). Специфічні мита становлять 4%, на комбіноване мито припадає 0,8% [4]. Товарні позиції, до яких найбільше застосовуються не адвалерні тарифи, відповідають найбільш захищеним секторам економіки ЄС. Це – м'ясо та м'ясні субпродукти, молочні продукти, цукор, напої, текстиль, вироби з хлібних злаків, борошна, крохмалю.

Досвід митного регулювання в умовах перебування України у СОТ свідчить, що внутрішні економічні умови поліпшуються для одних секторів економіки й погіршуються для інших. Насамперед вступ країни до СОТ створило сприятливий ґрунт для експортно-орієнтованих галузей, провідне місце серед яких займає продукція чорної металургії. У той же час, експортний потенціал машинобудування використовується дещо в менших обсягах, що свідчить про його не конкурентоспроможність.

Активізувати експорт машинобудівних підприємств можливо за рахунок їх участі в кооперації в системі виробничих ланцюжків ТНК. Подетальна і технологічна спеціалізація є важливим інструментом для впровадження нових технологій у промисловість України. Спеціалізація виробництва сприяє різкому зростанню обміну вузлами, деталями, компонентами, які виготовляються на підприємствах різних країн. Це, безумовно, підвищить експортний потенціал національної економіки, оскільки, як свідчить практика, більш ніж 30% товарообороту між країнами Європи сьогодні припадає на взаємні кооперативні поставки.

Разом з тим, зростання експорту не може бути самоціллю національної економічної політики, оскільки він корелює із загальним балансом внутрішнього ринку. Тому у разі потреби держава вдається до обмежувальних заходів по експортних обсягах у формі експортного мита – податку, який накладається на кожен одиницю товару, яка вивозиться за кордон. Цим держава стримує

вивіз з країни тих товарів, на які є незадоволений попит серед власних споживачів, або вивіз їх з певних причин є небажаним. Також до таких заходів відносять експортні квоти, які спрямовані на забезпечення вітчизняних споживачів достатніми запасами товарів за низькими цінами, запобігають виснаженню природних ресурсів тощо.

Серед чинників, які стримують розвиток українського експорту, необхідно виділити:

- негативні тенденції зростання в експорті частки сировинних товарів;

- значно ускладнений вихід на світові ринки українських підприємств внаслідок протекціоністських заходів з боку низки країн світу щодо захисту власних ринків;

- недостатній розвиток системи сертифікації та контролю якості експортної продукції в умовах зростання на світових ринках вимог не тільки до науково-технічних параметрів, а й до споживчих та екологічних характеристик продукції;

- відсутність досвіду та спеціальних знань щодо виходу на світові ринки у більшості вітчизняних підприємств, низький рівень маркетингової діяльності;

- критично недостатнє інвестування в перспективні експортоорієнтовані проекти за рахунок внутрішніх і зовнішніх ресурсів;

- обмежені можливості використання іноземних інвестицій та кредитів для розвитку українського експорту внаслідок низького міжнародного рейтингу надійності України;

- низька ефективність виробництва, висока енерго- та матеріаломісткість продукції;

- високий рівень спрацьованості основних виробничих фондів;

- у більшості галузей національного господарства ще відстала технологічна база.

Слід відмітити, що виготовлення конкурентоздатної продукції на експорт в значній мірі залежить від імпорту енергоносіїв, їх цінової політики, а також проміжної продукції (машини та устаткування), які можуть виготовлятися на Україні.

Вступ України до СОТ автоматично надав нашій країні цілий ряд істотних позитивних моментів. По-перше, Україна змогла брати участь у виробленні міжнародних

правил торговельної політики. По-друге, прийом країни до Світової організації – це свого роду сертифікат відповідності національного регулятивного режиму міжнародним прийнятими нормам. Це сигнал для міжнародних інвесторів і торговельно-економічних партнерів. По-третє, це дає можливість країні захищати свої економічні інтереси за допомогою антидемпінгових розслідувань з боку наших торгових партнерів.

Однак, слід зазначити, що членство у СОТ зумовило зниження тарифних обмежень для ввезення імпортованих товарів на внутрішній ринок, що підсилило конкуренцію, яку не всі вітчизняні підприємства спроможні витримати. В Україні в основному вичерпані можливості інерційного зростання, що підтверджено зниженням зовнішнього попиту та збільшенням обсягу імпорту товарів. Це спричинено глибокими структурними диспропорціями – значна частка виробництва є технічно та технологічно відсталою з високим ступенем зношеності основних фондів, низьким рівнем використання виробничих потужностей, високою енерго- та ресурсоемістю, відсутністю або низьким рівнем впровадження інновацій. При цьому не використовується значна частина науково-технічного потенціалу.

Вище зазначені причини призвели до того, що негативне сальдо зовнішньої торгівлі України в 2010 р. збільшилося в порівнянні з 2009 р. в 1,6 рази і досягло 9,3 млрд. дол., в 2011 р. зросло до 15,5 млрд. дол., а за результатами 2012 склало 15,685 млрд. дол. Відбувається неухильне витіснення української продукції з внутрішнього ринку. За даними Мінпромполітики України, в період з 2007 по 2012 рр. частка імпорту на внутрішньому ринку України зростає: в меблевій галузі – з 41,2 до 75,6%, в постачаннях холодильного та морозильного обладнання – з 77,7 до 83,1%, сільськогосподарському машинобудуванню – з 76,5 до 79,8 %, легковому автомобілебудуванню – з 41,1 до 82,8%. У 2012 р. частка українських товарів у магазинах склала 58,9%, знизившись за рік на 3 пункти [5]. Географічна структура імпорту товарів в Україну зображена в табл. 1.

Членство у СОТ не позбавляє країни певних інструментів захисту внутрішнього

Географічна структура імпорту товарів в Україну (млн. дол. США)

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Усього	14572,5	34228,4	38368,0	49296,0	66967,3	39695,7	51405,2	68394,2	68809,8
Країни СНД	4459,7	10531,1	12351,1	18087,0	23166,3	13472,9	18740,6	26177,0	25302,6
Інші країни світу	10112,8	23697,3	26016,9	31209,1	43801,0	26222,8	32664,6	42217,2	43507,2
Європа	4680,2	10881,4	12625,5	14773,8	19732,8	10264,5	13829,6	18442,4	17424,0
Країни ЄС	4561,0	10233,4	12087,9	13916,4	18129,5	9499,3	13051,9	17970,0	17081,3
Азія	3475,7	8576,9	8446,2	10881,6	15887,0	12161,7	13715,4	17737,8	17676,8
Африка	731,5	2393,9	2373,7	2792,0	3902,4	2627,8	3018,7	3344,2	5638,2
Америка	1217,5	1831,2	2550,9	2686,3	4144,0	1124,2	2000,0	2552,3	2607,3
Австралія і Океанія	7,0	13,7	17,9	15,7	64,0	21,6	28,4	29,8	50,9
Інші	0,9	0,2	2,6	59,6	70,8	53,0	72,5	110,7	110,0

Зведено за:[8]

ринку. Всі останні роки десятки країн світу в односторонньому порядку знижували свої імпортні мита – така добровільна лібералізація світової торгівлі відбувалася на тлі постійного і здавалося неспинного зростання світової економіки. Сьогодні у більшості цих країн є можливість відіграти добровільне одностороннє зниження назад, не побоюючись ніяких санкцій від СОТ та інших міжнародних організацій. Так, згідно з доповіддю Інституту німецької економіки ІW, Таїланд може підняти свої ввізні мита в середньому на 18 процентних пунктів, Аргентина – майже на 20, Мексика – на 23,5. Найбільше простір для маневру у Індії – на цьому гігантському ринку ввізні мита в середньому легко можуть злетіти на 35,7 процентних пунктів [6].

Зіткнувшись з драматичними наслідками вступу до СОТ, Україна в 2012 році подала до Секретаріату Світової організації нотифікацію про намір змінити 371 тарифну позицію, 224 з яких стосуються сільськогосподарської продукції та 147 – промислових товарів. Даний крок України (до цього жодна держава СОТ не вимагало такого масштабного перегляду тарифних позицій за настільки короткий період) викликав дуже різку реакцію США та ЄС. Євросоюз взагалі заявив про неможливість будь-якої зміни домовленостей з СОТ. Тарифні поступки в принципі можливі, але в рамках положень Генеральної угоди про тарифи й торгівлю, які обмежують претензії країни-члена СОТ на зростання протекціоністських мит вимогою компенсаційної поступки щодо інших

товарів [7].

Незважаючи на критичне становище у зовнішньоторговельній політиці України, необхідно здійснити ряд заходів для регулювання імпорту та зниження негативного балансу між імпортом і експортом. У рамках даних заходів можна виділити наступні напрямки:

- митно-тарифне регулювання має бути спрямовано як на лібералізацію зовнішньої торгівлі й легалізацію «тіньових» потоків імпорту, так і на захист національного товаровиробника. Через те, що в рамках ЄС передбачений тарифний захист для окремих секторів економіки, Україні також необхідно ввести селективні тарифні обмеження для тих галузей, які можуть понести найбільші втрати в процесі лібералізації ринку. Насамперед, до таких галузей належать сільське господарство й машинобудування;

- з огляду на значний потенціал економіки України, доцільною є модель тарифного регулювання, що передбачає формування оптимальних ринкових відносин на кожному окремому сегменті внутрішнього ринку з пріоритетом присутності на ньому національного товару. При цьому доцільно визначити критичний рівень (наприклад, 15 – 25%) присутності імпортованих товарів у кожному сегменті внутрішнього ринку;

- головним державним пріоритетом сьогодні повинна стати підтримка галузей, які застосовують конкурентоздатні технології, мають високу додану вартість й є перспективними на світовому технологічному ринку. Така підтримка повинна відповідати

стратегії національного інноваційного розвитку. Для її ефективної реалізації доцільно застосовувати весь спектр засобів захисту внутрішнього ринку, що активно використовуються у ЄС. Це, насамперед, митний контроль, квотування й сертифікація для обмеження імпорту неякісної продукції;

– надання державної підтримки підприємствам у придбанні іноземних ліцензій і технологій, що забезпечить можливість модернізації національного виробництва й одержання технологічних переваг на міжнародних і внутрішніх ринках.

У регулюванні експорту завдання митно-тарифної політики полягає в обмеженні вивозу сировини, орієнтації на світові стандарти якості. Як відомо, значні проблеми при експорті товарів пов'язані із застосуванням нульової ставки іншого податку – ПДВ і його відшкодуванням з бюджету. Одним з можливих способів зниження гостроти проблеми бюджетного відшкодування ПДВ експортерам є зміна підходів до політики податкового стимулювання експортерів. Обкладання нульовою ставкою ПДВ експорту всієї продукції призводить до збереження його сировинної структури, і, як наслідок, застосування екстенсивної моделі економічного розвитку. Тому важливо залишити нульову ставку ПДВ лише для експорту товарів з високою часткою доданої вартості й звільнити від сплати податку експорт іншої продукції. В останньому випадку ПДВ, оплачений у ціні придбаних ресурсів, буде віднесений на витрати виробництва, що виключить можливість відшкодування ПДВ експортерам товарів з низькою часткою доданої вартості. Важливою частиною національної програми оздоровлення економіки та її виведення на міжнародні ринки є оптимізація гео економічного чинника.

Міжнародний досвід багатьох країн, зокрема держав Центральної та Східної Європи, свідчить про те, що ті з них, які спромоглися ефективно розв'язати завдання гео економічного змісту, найбільш успішно вирішують проблеми економічного розвитку. Теоретичне обґрунтування критеріїв оптимізації міжнародного, регіонального економічного співробітництва за участю України та практичне втілення останнього може відіграти важливу стабілізаційну роль, стати

прискорювачем зростання (асоціація до ЄС сприятиме розвитку регіонального співробітництва та модернізації всього народногос-подарського комплексу).

Розвиток науково-дослідної та технологічної сфери ЄС дозволяє країнам-членам нарощувати економічний потенціал, зміцнювати конкурентоспроможність, створювати нові робочі місця, підвищуючи добробут і якість життя громадян Співтовариства. Євросоюз займає провідні світові позиції у розробці та впровадженні багатьох новітніх технологій та високотехнологічних товарів і послуг, адекватно відповідаючи викликам світової глобалізації в цій сфері, де з кожним роком посилюється конкуренція на ринку високотехнологічних інноваційних товарів і послуг з боку зростаючих економік Китаю, Індії, Південної Кореї та низки інших країн Південно-Східної Азії.

Запровадження зони вільної торгівлі надасть додаткові переваги вітчизняним експортерам на ринку з достатньо високим захистом. Згідно досягнутих домовленостей лібералізація охоплює більш ніж 97% тарифних ліній (або більше 95% обсягу двосторонньої торгівлі між Сторонами). При цьому, скасування увізних мит ЄС по більшості товарів відбудеться вже в перший рік дії угоди (по 99% тарифних ліній). Крім того, українські експортери матимуть додаткову перевагу по товарах, по яких ЄС запропонував встановлення тарифних квот. Зокрема йдеться про м'ясо свинини, курятини, цукор тощо. Зазначені товари є чутливими для ЄС та зазвичай вилучаються з режиму лібералізації при укладенні Угод про вільну торгівлю, тобто підпадають під загальний режим оподаткування при митному оформленні.

Водночас в результаті переговорів Україна отримала можливість завозити певні обсяги даних товарів без справляння увізних мит. При цьому мова не йде про обмеження обсягів імпорту, а лише про те, що імпорт зазначених товарів понад визначений обсяг підпадатиме під загальний режим імпорту, тобто оподатковуватиметься за тими ж умовами, які діють для України сьогодні. Зазначене сприятиме зростанню обсягів експорту товарів та послуг (найбільш помітно може зрости експорт продукції сільського

господарства та харчової промисловості, зокрема кондитерської; помітно – експорт продукції текстильної та шкіряної промисловості, металургії та оброблення металу, хімічного виробництва, послуг транспорту і послуг юридичним особам). Водночас, спостерігатиметься і незначне зростання обсягів імпорту товарів та послуг (очікується найбільше зростання імпорту продукції хімічної промисловості та машинобудування; помітне зростання – продукції харчової промисловості та сільського господарства, виробництва неметалевих мінеральних виробів, текстильної та шкіряної промисловості, інших видів виробництва, послуг транспорту та фінансового посередництва); прискорення темпів економічного зростання.

Додаткове зростання очікується в основному за рахунок сільського господарства та харчової промисловості, текстильної та шкіряної промисловості, металургії та обробки металу, транспортних послуг тощо. Збільшення кількості зайнятих економічною діяльністю (приріст відносно базового рівня) очікується в основному, за рахунок таких видів економічної діяльності, як сільське господарство та харчова промисловість, торгівля та ремонт, транспорт. Водночас очікується незначне зменшення кількості зайнятих у хімічній промисловості, виробництві машин та устаткування.

З урахуванням міжнародного досвіду функціонування ЗВТ, короткострокова втрата бюджетних надходжень у зв'язку з лібералізацією митних тарифів буде компенсована за рахунок зростання інших статей бюджетних надходжень за рахунок внутрішніх податків; заохочення прямих іноземних інвестицій в Україну. Створення ЗВТ з ЄС стане потужним додатковим аргументом на користь прямих іноземних інвестицій у виробництво товарів чи послуг, орієнтованих на експорт до країн ЄС, використовуючи наявні конкурентні переваги української економіки. Для українських споживачів поступове усунення наявних митних тарифів та нормативно-правових бар'єрів підвищить розмаїття та якість продуктів та послуг. Окрім цього, конкурентний тиск, що його породжуватиме лібералізація доступу до ринків, спонукатиме до спеціалізації, в такий спосіб стимулюючи інновації та знижу-

ючи вартість виробництва.

Крім цього, угода з ЄС сприяє завершенню адміністративних реформ, які мають бути впроваджені згідно зобов'язань України. Це підвищить ефективність роботи системи державного управління у сфері безпеки харчових продуктів та приведе її у відповідність до вимог ЄС.

Реформування сфери технічного регулювання призведе до прийняття та впровадження технічних регламентів на конкретну промислову продукцію, які базуються на основних положеннях актів ЄС. Це, в свою чергу, дозволить вітчизняним виробникам на рівні конкурувати з їх європейськими контрагентами.

Разом з цим, розвиток в Україні системи захисту географічних зазначень, передбаченої положеннями Угоди, а також залучення досвіду та ресурсів Євросоюзу, призведуть до розбудови системи позначення товарів, що підкреслюватиме національну ідентичність української продукції на внутрішньому та світовому ринках, буде сприяти поширенню позитивного іміджу держави як виробника особливих за своїми якостями продуктів та, як наслідок, полегшенню збуту та експорту завдяки репутації.

Важливе значення для українських експортерів (виробників товарів) до країн ЄС також будуть мати положення щодо застосування правил походження Європейського Союзу, що забезпечить двосторонню кумуляцію походження між Україною і ЄС. Згідно з домовленостями щодо положень Угоди в частині руху капіталу та платежів передбачено гарантування вільного руху капіталу, пов'язаного з прямими інвестиціями, здійсненими відповідно до законодавства країни, а також пов'язаного з торговельними кредитами.

Імплементация положень Угоди також сприятиме зміцненню зв'язків у сфері торгівлі, навколишнього природного середовища і соціальної політики та практики для подальшого сприяння цілям розширення торгівлі між Україною та ЄС, врахуванню та взаємоузгодженню економічних, соціальних та екологічних інтересів у розвитку держави та суспільства.

Висновки. Практичний досвід багатьох держав, які зараз є членами СОТ, особ-

ливо країн, що розвиваються, вказує на те, що більшість потенційно можливих позитивних змін для країни реалізовується не автоматично, а є результатом грамотної політики, яка створює потенціал для використання можливостей членства. Для України членство в СОТ, по суті, схоже на своєрідний «фільтр», через який необхідно пройти, щоб довести свою готовність підтримувати ділові відносини з провідними економічними партнерами, використовуючи зрозумілі їм правила.

Програмою економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», запропонованою Президентом України, передбачено проведення активного пошуку нових перспективних ринків збуту продукції вітчизняного виробництва, а також стимулювання і максимальної підтримки її реалізації українськими виробниками незалежно від форми власності на світовому ринку. Даний тренд веде до структурних змін у напрямі міжнародної економічної інтеграції, що передбачають реалізацію зовнішньоекономічної політики, політичну асоціацію та економічну інтеграцію України до Європейського Союзу, розширення торгівлі України з державами-учасницями СНД і поглиблення співробітництва з перспективними торговельними партнерами та регіо-

нальними інтеграційними об'єднаннями, поліпшення для вітчизняних виробників умов торгівлі на зовнішньому ринку.

Література.

1. Гіжевський В. К. Митне право України : навч. пос./ Гіжевський В. К., Світлак І. І., Скірський І. В. – К., 2008. — 204 с.
2. Міжнародна економіка / Козак Ю., Лук'яненко Д., Макогон Ю. та ін. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 560 с.
3. Курило Т. В. Митне право України: Навчальний посібник./ Курило Т. В. – Львів : Новий світ-2000, 2007. — 240 с.
4. Рева Т. М. Податкові інструменти регулювання зовнішньої торгівлі в умовах економічної інтеграції./Режим..доступу: www.rusnauka.com/4_SND_2013/2_127520
5. Заданими Мінпромполітики України: зовнішня торгівля 2012 р./Режим..доступу: www.industry.gov.ua
6. Сафронова О. Украина и ВТО: итоги первой..пятилетки./Режим..доступу: [/www.economics.unian.net/rus/news/167721](http://www.economics.unian.net/rus/news/167721)
7. Шелкова О. Украина-ВТО: Все хорошо, прекрасная маркиза. Не надо плакать./ Режим..доступу:www.polemika.com.ua/news-118428.
8. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2013 році. / Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. – К. : НІСД, 2013.
9. Постанова від 27.02.2013 № 187 Кабінету Міністрів України Про затвердження Державної програми активізації розвитку економіки на 2013-2014 роки. / Режим..доступу: www.ovu.com.ua

В статье исследовано место и значение налогового регулирования в осуществлении эффективной внешнеторговой политики государства. Выявлено влияние налогового регулирования экспортно-импортных операций на формирование платежного баланса страны. Предложены направления совершенствования механизма налогообложения экспортно-импортных операций. Отмечено, что первоочередные усилия следует приложить к развитию института налоговой политики как фундамента для модернизации формата отдельных налогов и режимов налогообложения.

Ключевые слова: налоговое регулирование, налоговая политика, налоговая система, налоговая трансформация, налоги, налоговый механизм, налогообложение, предпринимательская деятельность, налоговый кодекс, инструменты налогового регулирования, геоэкономический фактор.

The place and role of the tax regulation in realization of effective foreign trade policy of the state are investigated. The influence of tax regulation of export-import operations on the formation of international payments balance is determined. Ways of improving the taxation system of export-import operations are offered. It is pointed out that primary efforts should be made to develop the institution of taxation policy as the foundation for modernization of the format of specific taxes and taxation regulations.

Keywords: tax regulation, taxation policy, tax system, tax transformation, taxes, taxation mechanism, taxation, entrepreneurship, tax code, tax regulation tools, geo-economic factor.

Рекомендовано до друку д. е. н., проф. Вагоною О. Г.

Надійшла до редакції 20.11.13 р.